

Intervju: Wolfgang Petritsch, Visoki predstavnik u BiH "Za Jelavica je prekasno"

On je imao svoju priliku mnogo puta. Mene su iz međunarodne zajednice kritizirali toliko puta, ali i neki Hrvati, zato što sam zakasnio s odlukama koje su sada donesene. Meni je zao, međutim Jelavicevo vrijeme kao politicara je definitivno prošlo. Smijenio sam Jelavica zato što je on prekršio zakone jedne države koju je trebao po svojem položaju stititi. Po njemu mi bismo imali totalnu anarhiju

Složena politička situacija u BiH zakomplicirala se još više nakon što je Visoki predstavnik u BiH Wolfgang Petritsch s najviših državnih i političkih dužnosti smijenio Antu Jelavica, hrvatskog člana u Predsjednistvu BiH i predsjednika HDZ-a BiH.

O razlozima i posljedicama te smjene kao i o mogućnostima izlaska iz postojećeg kriznog stanja razgovarali smo u Sarajevu s Wolfgangom Petritschem, Visokim predstavnikom međunarodne zajednice za BiH.

Najavljeno je nakon susreta ministra Solane i Picule u Bruxellesu, da bi neke odluke predstavnika HDZ-a BiH mogle biti kooperativne s vašim odlukama. Možete li to komentirati?

Gospodin Jelavic kao i svi oni koje sam smijenio nisu više partneri međunarodne zajednice. Međutim, svi oni koji su spremni raditi u legalnim institucijama, dobro su dosli.

Hrvatima su potrebni bolji vodje

Znači li to da ćete ubuduće suradjivati s gospodom Covicem i Ljubicem?

Ako ta suradnja bude na temelju Ustava BiH. Ako postanu aktivni u nelegalnim institucijama, neće biti partneri međunarodne zajednice jer u međunarodnoj zajednici postoji potpuni sporazum da se neće kontaktirati s onima koji krše zakon i Ustav. To je jednostavno europski standard. Hrvati BiH kao Europljani trebaju prihvatiti takvu ideju.

Ako Ante Jelavic i HDZ pristanu biti kooperativni, hoćete li povuci ili ublaziti izrecene sankcije?

Mogu samo reci da su Jelavic i oni koje sam otpustio sada izvan igre. Oni su vlastiti narod doveli u nemoguću situaciju i sami su sebe diskvalificirali kao sugovornike i kao predstavnike hrvatskog naroda. Hrvatskom su narodu potrebni bolji vodje od onih koji krše zakon.

Vecina Hrvata u BiH bez obzira na stranacku pripadnost suglasna je u tome da su promjenom izbornih pravila i propisa ugrozena njihova prava. Je li to po vasem misljenju dovoljan razlog za prosvjed?

Da je HDZ pokušao u Dom naroda, imali bi 16 ili 17 zastupnika od mogućih 30, a to je apsolutna vecina. To bi bilo na temelju novih pravila. Na taj bi način oni mogli kontrolirati sve odluke vezane za sudbinu ove zemlje. Oni to nisu uradili i prema tome mi sada s njima, sa smijenjenima, ne možemo razgovarati o promjenama izbornih pravila. Rekao sam gospodinu Jelavicu da sam spreman razgovarati o tim promjenama tako da i on bude zadovoljan. Međutim, to se mora dogoditi unutar uspostavljenih institucija, a ne unutar ilegalnih i paralelnih institucija.

Međunarodna zajednica ne može učiniti iznimku za Hrvate BiH jer vladavina prava vrijedi sirom svijeta, i u Americi i u Africi, a poglavito u Europi.

Hrvati se osjećaju ugroženima načinom izbora zastupnika u Dom naroda i načinom na koji su izglasavane odluke u Domu naroda.

Dobro. Ako je takav slučaj, moja ponuda i dalje stoji. Razgovarajmo o promjenama. Razgovarajmo o izbornom zakonu jer to je budućnost hrvatskog naroda i HDZ-a. Kako ću razgovarati s HDZ-om o izbornom zakonu ako oni nisu u okviru institucija? Razgovor o institucijama je jedini način.

Mi ne možemo dopustiti da gospodin Jelavić nametne nova pravila i propise koji ne vrijede u ostalom dijelu svijeta. Više puta sam mu rekao kako sam spreman razgovarati o tim problemima i na taj način riješiti sve nejasnoće i probleme koji postoje.

Ja sam duboko uvjeren da nema BiH bez Hrvata i prema tome hrvatski narod u meni ima najboljeg prijatelja i zastitnika. Ja štitim hrvatski narod u BiH, ali ne štitim političare koji rade izvan zakona. Narod koji je brojao onoliko koliko su Hrvati brojni u BiH, treba se pridržavati vladavine zakona. Postujući zakon, oni prisiljavaju i druge koji su možda veći od njih da se zakona pridržavaju.

Ovo HDZ vodi u katastrofu

Sto vi kao Visoki predstavnik u BiH možete učiniti da se Hrvati oslobode straha za svoju budućnost u BiH?

Taj strah unutar hrvatske zajednice u BiH nije generiran pravilima Privremenog izbornog povjerenstva. Taj strah je jedan integralni dio propagande HDZ-a. Sjetite se samo onog predizbornog slogana HDZ-a koji je govorio o istrebljenju. To je bilo zastrašujuće.

Umjesto da se Hrvate ohrabrivalo i da im se prilazilo s optimizmom, radilo se potpuno suprotno. Ja sam to neki dan rekao i gospodinu Čoviću, pa se i on složio s tim da takva propaganda vodi Hrvate u emigraciju, a onda HDZ kritizira međunarodnu zajednicu i okrivljuje ju za tu emigraciju. Umjesto da HDZ blisko suradjuje s međunarodnom zajednicom za dobrobit hrvatskog naroda, oni ih plase.

Mnogi Hrvati u Austriji ili Njemackoj su bogati i postaju jos bogatiji, a ovdje postaju sve siromasniji. Ocito je da razlog za to nisu ljudi, nego politika, i politika je odgovorna za ovu situaciju u kojoj se nasao narod. Nakon deset godina vlasti, HDZ treba shvatiti da nije uradio nista za narod. Mozda jest za sebe, ali za narod nista. Sada je u BiH manje Hrvata nego ikada i ja vam jamcim da cu se potruditi da se taj odlazak zaustavi. Medjunarodna zajednica i ja podrzat cemo samo one politicare koji budu radili za dobrobit hrvatskoga naroda.

Jelaviceva poruka iz Jajca je bila da s medjunarodnom zajednicom zeli iskren dijalog. Je li poruka stigla do vas?

Za njega je prekasno. On je imao svoju priliku mnogo puta. Mene su iz medjunarodne zajednice kritizirali toliko puta, ali i neki Hrvati zato sto sam zakasnio s odlukama koje su sada donesene. Meni je zao, medjutim njegovo vrijeme kao politicara je definitivno prosto. Ja sam smijenio gospodina Jelavica zato sto je on prekrasio zakone jedne drzave koju je trebao po svojem polozaaju stititi.

Njegovo ponasanje nigdje u svijetu ne bi bilo prihvaceno. Po njemu mi bismo imali totalnu anarhiju. Predsjednik jedne drzave treba biti prvi zagovornik i zastitnik Ustava i vladavine prava. Nacin na koji se on ponasao je takav da je samoga sebe eliminirao iz Predsjednistva. Ni jedna demokratska stranka ne moze imati vodju koji se ponasa suprotno pravilima demokracije.

Mislite li da bi dijalog s nekim drugim ljudima iz HDZ-a pomogao da se razrijesi postojeća kriza?

Da, apsolutno, u to sam uvjeren. Susreo sam se s mnogim ljudima iz HDZ-a, od Posavine do Hercegovine, i svi su oni zabrinuti zbog sadasnje situacije kao i smjera koji je sada zauzeo gospodin Jelavic. Oni znaju da ovo HDZ vodi u katastrofu. Ja se nadam da ce umjerene i konstruktivne snage

unutar HDZ-a shvatiti i pomoci da se spasi stranka i da pomognu hrvatskom narodu da se vrati na put postovanja zakona.

Biste li se protivili da u Predsjedništvo ponovno dodje netko iz HDZ-a?

Ja sam predstavnik međunarodne zajednice i ja ću postovati svaku odluku koja se donese na demokratski način, s tim da ona bude u skladu s daytonskim sporazumom i ustavom BiH.

Ako dijalog s HDZ-om ne uspije i kriza još više eskalira, kakve ćete mjere poduzeti?

Nema sankcija protiv hrvatskog naroda, kao što ste vidjeli. Ja ovdje donosim samo one odluke koje su u mojem mandatu i te su odluke pravomoćne. Mjere koje ću poduzimati u budućnosti, bit će slične onima koje sam do sada poduzeo, a one će se odnositi na one pojedince koji budu krsili zakon i u politici i u gospodarskoj djelatnosti.

Znači li to da će netko biti uhićen?

To je pitanje za domaće pravosuđe. Novouspostavljene vlasti o tome se moraju brinuti, kao što je gospodin Matic i ostali. Te se vlasti sada moraju brinuti da se u BiH uspostavi vladavina prava. Oni se moraju brinuti da funkcionira i vojska i policija i druge državne službe. Oni moraju znati da u ovoj državi vladaju zakoni i u državi i u Federaciji i u Republici Srpskoj.

Slučaj Leutar

Je li točno da ste Jelavica povezali s ubojstvom doministra Leutara?

Prošle godine u listopadu na jednom sastanku s gospodinom Jelavicem rekao sam mu kako sam čuo glasine da su neki ljudi iz HDZ-a na neki način uključeni u to ubojstvo i zamolio sam ga da pomogne sudskim organima kako bi se to razriješilo. Ja sam to ponovio i Lidiji Topic nekoliko mjeseci poslije. Rekao

sam joj da je to vazno i zbog stranke u kojoj ne bi trebalo biti kriminalnih elemenata. Rekao sam joj neka pomognu pravosudju i neka se ograde od kriminala. Jozo Leutar je ipak Hrvat.

Hrvatska se u posljednje vrijeme uveliko zauzima za rjesenje problema u BiH. Kako vi ocjenjujete ponasanje duznosnika Republike Hrvatske u tom pitanju?

Vrlo pozitivno. Ja vjerujem da je hrvatska vlada odigrala vrlo pozitivnu ulogu. U Hrvatskoj su svjesni da kriminalni i ekstremni elementi koji su tamo ugrozavali i demokraciju i ekonomiju sada to prenose u BiH. Prema tome, to je problem i Hrvatske i BiH. Hrvatska vlada zeli suradivati s vladom u Sarajevu i u tome nema nikakvih tajni. Ja podrzavam legitimnu suradnju obiju strana kada se bore protiv kriminalaca. To je jedna dimenzija. Druga je odnos prema Hrvatima u BiH.

Osobno ohrabrujem i gospodina Mesica i premijera Racana i druge duznosnike da podrze hrvatski narod u BiH, jer je on iznimno vazan cimbenik za pomirenje i za ekonomski napredak u cijeloj regiji. Hrvati BiH imaju vrlo vaznu ulogu u tome da pomognu BiH kako bi ona sto prije bila ukljucena u europske institucije, a u tome i Hrvatska ima svoju odgovornost. Ja zelim da se uspostave vrlo bliski kontakti na kulturnom, gospodarskom, znanstvenom i sportskom polju izmedju Hrvata BiH i Hrvatske.

Dayton kao osnova

U hrvatskoj Vladi smatraju da je BiH "otvoreni projekt medjunarodne zajednice" te da treba raditi na dogradnji postojeceg rjesenja. Sto mislite o tome?

Daytonski sporazum je osnova za razvoj dogadjaja u BiH. On je takodjer osnova i za suradnju u susjedstvu i ja podrzavam ono sto je rekao gospodin Mesic, da se najprije provede daytonski sporazum pa da onda vidimo kako cemo dalje unaprijediti odnose. Ne bih sada razgovarao o kantonizaciji, to je nesto

sto treba ostaviti za iduce godine i o tome bi se trebali dogovoriti i Hrvati i Bosnjaci i Srbi u BiH.

Uradimo ono sto sada mozemo na temelju daytonskog sporazuma, provedimo odluku Ustavnog suda o konstitutivnosti sva tri naroda na cijelom prostoru BiH, poboljsajmo zivotni standard ljudima. Mislim da to sada treba uciniti, a to je na dobrobit i hrvatskog naroda.

Koliko ce sadasnja kriza utjecati na donatorska sredstva za BiH?

Razgovori se vec vode o novoj donatorskoj konferenciji, ali ce se tesko stvoriti povoljna klima kod potencijalnih donatora da daju svoja sredstva BiH zbog sadasnjeg stanja u zemlji. Ponasanje gospodina Jelavica takodjer ce zaustaviti i ulaganja stranih investitora u BiH. Ni jedan stranac nece uloziti svoj novac u Hercegovini ako u njoj ne vladaju zakoni i prava, a za to je krajnja odgovornost na Jelavicu.

Ljudi u Europi ne prave razliku izmedju Hrvata u BiH i Hrvata u Hrvatskoj. Kada se kaze da je jedan Hrvat smijenjen s visoke duznosti zato sto ne postuje zakon, njima je svejedno je li on iz BiH ili iz Hrvatske. Sada kada treba poceti turisticka sezona u Makarskoj, Splitu i Dubrovniku, ljudi se iz Europe brinu mogu li putovati u ovu regiju.

Mene to takodjer brine i zato sada idem u Bruxelles i Washington pojasniti kako samo nekolicina Hrvata ne postuje zakon, a da je vecina naroda dobar narod i dobri ljudi koji ze normalan zivot i koji ze normalan ekonomski razvoj, pa stoga ne treba kaznjavati narod, nego samo one pojedince koji ne postuju zakon.